

Gazete Çıkarmann, Televizyon ve Radyoda Haber Bülteni Hazırlamanın Amaçları

Gazete çıkarmanın televizyon ve radyoda haber bülteni hazırlamanın temel amacı **haber vermek**, insanoğlunun haber alma gereksinim ve isteğini karşılamaktır.

Gazete, televizyon, radyo, İnternet gibi iletişim araçları, insanların gerek yakın gerekse uzak çevrelerinde olup bitenler hakkında doğru ve güncel bilgiler almalarını sağlamaktadır.

İnsanlar Niçin Haber Alma İhtiyacı Duyarlar?

İnsanlar; başkalarının duygu, düşünce ve deneyimlerini, yakın ya da uzak çevrelerindeki olayları öğrenmek isterler. Bu öğrenme, haber alma ihtiyacı insanın doğasında vardır.

HABER YAZILARININ KAYNAKLARI

Gazetecilikte, herhangi bir haber yazısının oluşturulması için **bilgi alma** ve **verme** işlemleri gereklidir. Gazeteciler, okuyucularına haberleri ulaştırmak için (bilgi verme) kendileri de haber alma (bilgi alma) durumundadırlar. Haber yazıları oluşturulurken üç kaynaktan yararlanılır:

1. Resmî Kaynaklar

Resmî haber kaynakları, **kamu kurum ve kuruluşlarıdır**. Resmî kurumların medyaya ilgili birimleri, gazetelerin haber merkezlerine ulaşarak herhangi bir konuyla ilgili resmî açıklamalarda bulunurlar. Resmî kurumlar, komuoyunu ve muhabirleri bilgilendirmek için kendi İnternet sitelerini de kullanabilirler.

2. Özel Kaynaklar

Halk arasındaki olayların halk tarafından muhabirlere bildirilmesiyle elde edilen haberlerdir.

3. Haber Ajansları

Haber ajansları; gazete, radyo, televizyon, dergi vb. kitle iletişim araçlarına haber sağlayan kuruluşlardır.

Haber ajansları, haber toplama ve yazma işiyle uğraşır, bu hizmeti de belirli bir ücret karşılığında abonelerine satar. Geleneksel olarak gazetecilikte haber toplama ve yazma işini muhabirler yaparlar. Haber ajansları, ellerinde bulunan teknolojik olanakların üstünlüğü nedeniyle haber alma ve yayma işini diğer gazetecilik kuruluşlarına göre daha çabuk ve hızlı bir şekilde yerine getirirler.

HABER YAZILARININ ORTAK ÖZELLİKLERİ

→ Haber yazılarında bilgi, enformasyona dönüştürülür. Haber yazılarında, çeşitli kaynaklardan (resmî, özel, ajans) alınan bilgiler, haber metninin özelliklerine bağlı olarak işlenerek enformasyona dönüştürülür.

Enformasyon; bir bilginin iletişim teknolojisi ile dağıtımının kitleleştirilmesi, kolay anlaşılır hâle getirilmesi, yani **haber değeri kazanmasıdır**.

Öğretici Metinler/Haber Yazıları

➔ Bir metnin haber yazısı özelliği kazanması için şu altı sorunun cevabını vermesi gerekir: “**ne, nerede, niçin, ne zaman, nasıl ve kim**” bu altı soruyu cevaplamak için geliştirilen kurala, “**5N 1K**” kuralı adı verilmektedir.

“**5N 1K**”, haber yazılarında bulunur ancak bu unsurların tamamı, çoğu zaman bir arada bulunmaz. “**5N 1K**” kuralı, aşağıdaki örnekte tam olarak kullanılmıştır.

Örnek

Kapalı Çarşı'daki Sedef Kuyumcu; dün akşamüzeri, üç kadın tarafından, bu kadınlardan ikisi kuyumcuyu müşteri gibi davranıp oyalarırken diğerinin bilezikleri hızlı bir el hareketiyle cebine koymasıyla soyuldu.

Ne	Kuyumcunun soyulması
Nerede	Kapalı Çarşı'da
Ne zaman	Dün akşamüzeri
Niçin	Kuyumcuyu soymak için
Nasıl	Kadınlardan ikisinin müşteri gibi davranması ve diğerinin bilezikleri cebine koymasıyla
Kim	Üç kadın

NE

Habere konu olan durumun ne olduğunu ortaya koyar. Eylem haberlerinde (sel, patlama, yangın vb.) “**ne oluyor, ne oldu, ne olacak**” sorularının cevapları aranır. Bu Sorularla eylem haberlerinde olayın, durumun bulunduğu aşama ortaya konur.

Söylem haberlerinde ise “**ne diyor, ne dedi, ne yaptı**” gibi sorularla öznenin konuşması aktarılır Bu sorulara verilecek yanıtlar olayın, durumun betimlenmesini sağlar.

Örnek 1: “İzmir'in Bergama ve Torbalı ilçelerinde meydana gelen yangınlarda, yaklaşık 25 hektarlık orman alanı yandı.” Bu haberde, “Ne oldu?” sorusunun cevabı “25 hektarlık orman alanı yandı.” şeklinde verilmiştir.

Örnek 2: “Millî Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu, yeni lise sistemine 2013-2014'te geçileceğini söyledi. Buna göre genel liseler kalkacak, anadolu lisesini kazanamayan meslek lisesine gidecek.” Bu haberde, “Söylenen ne?” sorusunun cevabı “yeni lise sistemine 2013-2014'te geçileceği” şeklinde verilmiştir.

NEREDE

Habere konu olan kişi ya da kurumların **nerede olduklarının** cevabını veren bu soru, mekâna ait bilgiyi ortaya koyar. Sorular, “**nereden, nereye, nasıl bir yerden, nasıl bir yerde**” biçimlerinde de sorulabilir.

Örnek: “Wikileaks'in açıkladığı belgelere göre ABD'nin, Türkiye'de nükleer silah bulundurduğu yönündeki iddialar da doğrulanmış oldu.” Bu haberde, “Nerede bulundurmaktadır?” sorusunun cevabı, “Türkiye'de” şeklinde verilmiştir.

NİÇİN

Habere konu olan olay ya da durumun **sebebini ortaya koymaya**, “**niçin**” sorusunun cevabını almaya yöneliktir.

Örnek: “Van'ın Gürpınar ilçesinde iki katlı bir evin çökmesi sonucu üç çocuk öldü.” Bu haberde, “Niçin öldü?” sorusunun cevabı, “iki katlı bir evin çökmesi sonucu” şeklinde verilmiştir.

“Sayısal Loto'nun 4 Aralık tarihli çekilişinde ikramiye kazanan 4 kişiden biri olan Adana'nın Kozan ilçesindeki talihi, 822 bin 266 lirayı nasıl tahsil edeceğini bilmediği için kuponu yatırdığı bayi çalışanlarından yardım istedi.” Bu haberde, “Niçin yardım istedi?” sorusunun cevabı, “822 bin 266 lirayı nasıl tahsil edeceğini öğrenmek için” şeklinde verilmiştir.

6. Sayısal Loto'nun 4 Aralık'ta yapılan çekilişinde 6 bilen 4 kişiden birinin kuponunu Rize'den yatırdığı açıklanınca 822 bin lira kazanan talihlinin kim olduğu kentte merak konusu oldu. Çamlıhemşin ilçesine bağlı Dikkaya Köyü'nde oturan Fatma Cihangir'in çekilişin ertesi günü Ankara'ya giderek bir gün sonra dönmesi ise "Büyük ikramiyeyi kazandı." söylentisinin yayılmasına neden oldu. Cihangir, ikramiyenin kendisine çıkmadığını söyledi ancak buna kimseyi inandıramadı. Yakınlarının ve belediye başkanının bile gelerek tebrik etmek istediği Cihangir, "Bir önceki hafta oynadığım kupona, son hafta yapılan çekilişin rakamlarıyla bakmışım. İkramiyenin bize çıktığını zannederek kimseye bir şey söylemeden Ankara'daki oğlum Mustafa Cihangir'in yanına gittim ama çıkmadığını öğrendim. Herkes paranın bana çıktığını zannediyor ama bana çıkmadığını ben biliyorum." dedi.

Bu metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Anlaşılır ve ilginç olma özelliği taşımaktadır.
B) Metnin odağında yazarın kendisi vardır.
C) Anlatıcı, metnin kahramanlarından biridir.
D) Kanıtlayıcı anlatım türü kullanılmıştır.
E) Haberin kaynağı resmî bir kurumdur.

7. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, öğrencilerin yurmurtalı protestosuyla ilgili olarak "Gençliğin heyecanını anlarım ama ölçüyü kaçırmamak gerekir." dedi.

Bu haber cümlesinde "....." ve "....." sorularının cevapları verilmiştir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) nasıl - nerede
B) niçin - kim
C) kim - ne
D) nerede - ne zaman
E) ne zaman - nasıl

8. Haberyazılarının başlıkları ilgi çekici olmalı, gazete ele alınca hemen göze çarpıp okuyucuyu haberi okumaya zorlamalıdır. Bir haberin yayınlanmasında çabukluk şarttır. Duyulan, öğrenilen haberler gazeteye çok çabuk ulaştırılır çünkü gazetelerin belli zamanları vardır. O saatten sonra gelen bir haber, ertesi günkü gazetede yayınlanamaz. Aynı haberi öteki gazeteler yazmış olacakları için aynı haberin ertesi gün basılmasında hiçbir değer kalmaz. Haber, objektif bir değer taşıdığı için ona göre yazılmalıdır. Gazeteci haberi verirken ona kendi duygu ve düşüncelerini eklememeli, eklerse haber değerini yitirir. Haberde açık, duru, sade bir dil kullanılmalıdır.

Bu parçada haber yazılarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Haberlerin zamanlı olarak yayınlanmasına
B) İlginç olmasına
C) Nesnel bir tutumla yazılmasına
D) Kolay anlaşılır olmasına
E) Doğru olmasına

9. **Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?**

- A) Özel kaynaklar, halk arasındaki olayların halk tarafından muhabirlere bildirilmesiyle elde edilen haberlerdir.
B) Ceride-i Havadis, William Churchill adlı bir İngiliz tarafından çıkarılan yarı resmî gazetedir.
C) Haber yazıları, yoruma ve yanlış anlaşılmaya imkân vermeyen cümle ile başlar.
D) Gazetelerin, radyo ve televizyonların haber kaynakları beşe ayrılır.
E) Haber yazıları, 5N 1K'de yer alan sorulara verilen cevaplarla genişletilir.

1. Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen 11. Uluslararası Antalya Piyano Festivali, Akdeniz Üniversitesine taşındı. Festivalin genel sanat yönetmeni dünyaca ünlü piyanist Fazıl Say,

I

üniversitenin konferans salonundaki ücretsiz halk konserinde, öğrenciler ve yurttaşlarla buluştu.

II

Konser için kampüs alanındaki Atatürk Konferans Salonu önünde uzun kuyruk oluşurken öğrenci ve

III

vatandaşların büyük bölümü konseri, konferans

IV

salonunda ayakta ve yerlere oturarak izlediler.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde ikinci cümle, birinci cümlede kullanılan deyim anlamını içermez?**

- A) Ucuzluk başladığında bana da haber ver.
Sonuçlar, yetkililer tarafından bildirilecekti.
- B) Annesinin bir şeyden haberi olmadığı için hemen söze karıştı.
Bilgim olmadığından herhangi bir şey söylemek istemiyorum.
- C) Görürseniz, duyarsanız kuşun kanadıyla haber salın demedik mi?
Yangını en hızlı biçimde haber verdik.
- D) Bu kadar önemli bir haberi nasıl atladık!
Haberi bir an önce merkeze geçmeliyiz.
- E) Bu haberi patlatacak olan gazete en az bir hafta gündemi belirlemiş olacak.
Çok önemli bir haberi ilk kez açıklamak, gazetemizin tirajını artıracaktır.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Norveç'in Oslo kentinde düzenlenen Nobel Barış Ödülü törenine, ödülün sahibi Çinli muhalif Liu Xiaobo hapiste olduğu için katılmadı.
- B) İnternette alışveriş çılgınlığı yaşanıyor, en çok teknolojik ürünler alınıyor.
- C) Aksaray'ın Ağaçören ilçesinde bir çiftçi, tarlasını sürerken bulduğu çeşitli dönemlere ait sikke dolu küpü polise teslim etti.
- D) Meteorolojiden hafta sonu için kuvvetli yağış uyarısı geldi.
- E) "Av Mevsimi" filmi kuru bir polisiye, flu bir anlatım değil.

4. I. Keman sanatçısı Cihat Aşkın, 13 Aralık Pazartesi 20.00'de Kadıköy Süreyya Operası'nda konser verecek.

II. Hanri Benazus; anı kitabında, Atatürk'le tanışmasının, yaşamının en önemli kesiti olduğunu ifade ediyor.

III. Yapı Kredi Yayınları, son yayımladığı iki kitapla tarihimizi aydınlatıyor.

IV. İstiklal Marşı'nın bestesinin telif hakları bir Alman firma tarafından satın alınmış.

V. Türkiye genelinde ağustos itibarıyla 3 milyona dayanan işsizler ordusunun % 29'u bir yılı aşkın süredir iş arıyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcükler gerçek anlamlarında kullanılmıştır?

- A) I. ve II. B) I. ve IV. C) III. ve V.
D) II. ve III. E) IV. ve V.

5. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi yan anlamda kullanılmamıştır?**

- A) Uçağın kanadı birden alev aldı.
- B) Mağaranın ağzında büyük bir kaya vardı.
- C) Türkiye'nin en değerli beyinlerden biridir o.
- D) Fasulyenin kılıcı ağzıma gelsin istemiyorum.
- E) Irmağın yatağına yakın yerde ev yapılmaz.